

8. Westfahl G. The Greenwood Encyclopedia of Science Fiction and Fantasy: Themes, Works, and Wonders. Westport : Greenwood Press, 2005. Vol. 1. 455 p.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЗАБОРОНИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Євтімова Д. І.

аспірант, викладач кафедри германських і східних мов та перекладу

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Савчук Г. В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри романо-германської філології

та методики викладання іноземних мов

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

У категорії функціонально-семантичної модальності поле спонукання займає своє певне місце. Як відомо, в лінгвістичній літературі модальне макрополе поділяється на два великі функціонально-семантичні поля: поле дійсності й поле недійсності.

У свою чергу поле недійсності розподіляється на три сфери: потенційно ірреальне мікрополе, мікрополе спонукання і мікрополе припущення [1, с. 152].

Кожне з цих мікрополей має властиву для себе систему засобів вираження. Наприклад, основним засобом вираження поля дійсності є індикативний вид дієслова. Основним засобом вираження потенційно-ірреального поля є кон'юнктив, а саме його форми минулого часу.

Імперативна форма дієслова є доміантною у функціонально-семантичному полі спонукання. У мовознавстві закріплена думка, що особливістю мікрополя припущення є його відсутність домінуючої частини у його структурі і значення припущення здійснюється різними мовними засобами.

Навколо імперативного способу дієслова групуються інші конституенти функціонально-семантичного поля спонукання. Сюди, крім компонентів ядра, входить велика кількість периферійних, тобто далеких, маргінальних засобів вираження.

Ці засоби між собою вступають в багатосторонні синонімічні відносини, доповнюють зміст один одного, уточнюють, у відношенні один до одного висловлюють додаткові відтінки значення. Головні

компоненти поля спонукання можна узагальнити нижче зазначеним чином:

1. Модальні дієслова.
2. Теперішній час дійсного способу дієслова.
3. Наказовий спосіб дієслова.
4. Майбутній час дійсного способу дієслова.
5. Безособові пасивні речення.
6. Односкладні речення.
7. Інфінітивні речення.

У літературі сучасного мовознавства група дієслів під назвою «перформативні дієслова» в дійсності відображають характер спонукання і виводять на перший план зміст дії мови.

Ці дієслова в первинному вигляді є засобами лексики та реалізують різноманітні відтінки значення спонукання. У багатьох роботах з мовознавства [3, с. 164] особливо відзначено, що спонукальна форма дієслова, з'єднавшись з елементами заперечення, безпосередньо висловлює значення заборони.

Елементи заперечення направляють всі відтінки спонукання в протилежне семантичне русло, тобто комунікативне спрямування мови дотримується імперативного значення і змінюється. В поле «заперечення» зібрані найрізноманітніші засоби вираження. Наприклад:

1. Sprich leise, schrei nicht!
2. Hör nicht auf, deinen Großeltern zu helfen.
3. Sage nicht, dass du aufgibst.
4. Erzähle mir nicht, was du nicht gemacht hast, erzähle mir, was du gemacht hast.
5. Sag aber kein Wort darüber.

Аналіз прикладів показує, що з використанням різних негативних компонентів виражаються різні значення і емоційні відтінки заборони.

Загалом, в значенні заборони відзначений психоемоційний стан мовця. Заборона, дозвіл, відкидання чогось обов'язково характеризується певною активністю, емоційним ставленням до об'єкта або до події.

Досліджуючи приклади заборони ми дійшли висновку, що в наказових реченнях в момент вираження значення заборони, елементи заборони не можуть бути використані з такою ж інтенсивністю і виникає безліч обмежень і перешкод.

Мовні факти доводять, що при вираженні значення заборони найбільше використовується конститuent «nicht», який є домікантою, головним способом вираження в полі функціонально-семантичного заперечення і приковує увагу слабкими відтінками значення і широтою функціональності.

Треба відзначити, що і форми вираження, які є функціональними синонімами імперативного виду дієслова, беруть участь у виявленні значень заборони.

1. Ihr geht nicht gerade aus, ihr bleibt hier und macht, was ich euch sage.

2. Sie wird nicht bei uns übernachten, sie wird nach Hause gehen und die Hausaufgabe machen.

3. Nicht lügen, ehrlich sagen, was in der Tatgeschehen ist.

Як бачимо з вищенаведених прикладів, робота функціонального синоніма імперативного виду форми Präsens с запереченням, та маніфестує значення категоричності з особливим відтінком і в порівнянні з наказовою формою має більш високу експресивність.

Про (2) приклад можна сказати те ж саме. Перша форма майбутнього часу як функціональна протилежність спонукальної форми дієслова при взаємозв'язках з компонентами заперечення виводить на перший план в значенні заборони відтінки категоричності та емоційності й виражає значення безумовності, виключення.

В (3) прикладі, під час побудови речення відіграє велику роль форма інфінітива, яка при приєднанні до неї елемента заперечення, надає значенню наказу відтінок наполегливості. Це ще більше збагачує загальний зміст речення, збільшує силу його прагматичного впливу.

Таким чином, домінант мікрополя лексико-граматичного спонукування на ряду з наказовою формою, яка є головним засобом вираження, під час взаємодії з іншими функціональними протилежностями розширює можливості синонімів і забезпечує семантичному і емоційному вираженню «спонукування» багатосторонність і різноманітність відтінків значень.

Література:

1. Гулыга Е. А. Шендельс Е. И. Грамматико-лексические поле в современном немецком языке. М. : Просвещение, 1969. 184 с.

2. Moskalskaja O. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. М. : Академия, 2004. 352 с.

3. Соломонова М. М. Повелительные наклонение современном немецком языке. М. : АКД, 1953. С. 140-185.

4. Riesel E., Schendels. E. Deutsche Stilistik. М. : Высшая школа, 1975. 171 с.

5. Schendels E. Deutsche Grammatik (Morphologie. Syntax. Text) М. : Высшая школа, 1982. 400 с.

6. Aslanova Sh. V. Means of expression of insistence and prohibition in German. *Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University*. Kyiv, 2012. Pp. 184-188.